

Tượng Hai Bà Trưng

Nguyễn Gia Việt

Đâu phải cái gì VNCH để lại cũng rõ ràng. Tỷ như chuyện đặt tên đường cũng ba trợn chết bà. Sau 1954 VNCH đổi tên đường Rue Paul Blanchy ở Sài Gòn thành đại lộ Hai Bà Trưng. Hai bà ai cũng biết là Trưng Trắc và Trưng Nhị. Đại lộ Hai Bà Trưng chạy từ cầu Kiệu thẳng ra bờ sông Sài Gòn, cái quảng trường Rigault de Genouilly được đổi tên thành công trường Mê Linh. đường Cornulier-Lucinière ở khu Đồn Đất cũng đã đổi tên thành đường Thi Sách là tên chồng của bà Trưng Trắc. Đại lộ Hai Bà Trưng và đường Thi Sách song song, không cắt nhau, nhưng cuối đường thì gặp nhau ở công trường Mê Linh.

Nhà văn Bình-nguyên Lộc viết như sau:

“Đi trên đại lộ Hai Bà Trưng tôi bỗng sực nhớ lại một điều rồi tủi thân cho bọn đàn ông của ta. Là hể đờn ông được danh vọng thì đàn bà cũng thom lây, nhưng khi đàn bà nổi danh thì tên tuổi đàn ông chìm sâu thêm. Đành rằng ông Thi Sách chỉ có mỗi một cái công nhỏ đối với nước nhà là bị viên thái thú Tàu giết thôi, nhưng quên mất ông ấy cũng tội. Vậy nên tôi đã đi khắp Sài Gòn để tìm xem có con phố nào là phố Thi Sách không? Có. Hoan hô quý vị đặt tên đường đã nhớ dai hơn nhân dân. Nhưng mà tội quá, ông Thi Sách ở mãi bên kia nhà thương Đồn Đất, ở xóm ngoại nhân, không bao giờ có người Việt bước chân đến. Ông này đã chết vì tay ngoại nhân mà hương hồn ngày nay vẫn lẫn lộn quần với ngoại nhân. Ông Thi Sách và Hai Bà Trưng chạy song song với nhau cho tới mé nước, và không bao giờ gặp nhau cả, đó cũng là một điểm đáng buồn cho cặp vợ chồng ấy. Ông Nguyễn Thái Học mà còn ngậm cười được vì đã gặp Cô Giang, Cô Bắc ở hai ngã ba chợ Cầu Muối, đặng nầy ông chồng Bà Trưng chỉ nghe văng vẳng tiếng bà đâu đó thôi.”

Ông Thi Sách và bà Trưng Trắc song song mà còn gặp được nhau ở bùng binh ngắm sông mát mẻ thì ông Trần Quang Diệu cũng nằm mơ mới gặp được bà vợ. VNCH đặt tên bà vợ Tây Sơn Bùi Thị Xuân cho đường Duranton ở trước trường Les Lauriers khu quận 1 trong khi nhét ông chồng Trần Quang Diệu ở tuốt khúc kinh Nhiêu Lộc sinh lầy mé quận 3 giáp Phú Nhuận.

Một cái ba trợn của thời VNCH nữa là ở công trường Mê Linh. Thời đệ nhứt cộng hòa ở công trường Mê Linh có bức tượng Hai Bà Trưng do bà Trần Lệ Xuân vận động xây, dân gian gọi là tượng "Hai Hình", nhiều người nói mặt Hai Bà Trưng lấy nguyên mẫu khuôn mặt của mẹ con bà Trần Lệ Xuân và cô lớn Ngô Đình Lệ Thủy. Sau năm 1963 sau khi đảo chánh TT Ngô Đình Diệm thì người ghét TT Ngô Đình Diệm xúm lại kéo sập tượng. Trên tờ báo "Bút hoa" số 3 năm 1964, thi sĩ Đông Hồ Lâm Tấn Phác có làm bài thơ "Tượng Ai Đâu Phải Tượng Bà Trưng". Ông Đông Hồ là nhà thơ trữ tình, ông ít khi nào làm thơ "chửi", có lẽ đây là bài thơ duy nhứt, nó như sau:

*Tượng ai đâu phải tượng bà Trưng
Tóc uốn lưng eo kiểu lố lăng
Đón gió lại qua người uốn ẹo
Chờ chim Nam Bắc đáng tung tăng
Khuynh thành mặt đó y con ả,
Điêu khắc tay ai khéo cái thẳng
Chót vót đứng cao càng ngã nặng
Có ngày gãy cổ đứt ngang lưng.*

.....

*Đây một hình xưa nhục nước non
Thay hai hình mới đứng thon von
Mình ni lông xát lưng eo thắt
Ngực xú chiêng nâng vú nở tròn.
Tưởng đứng hiên ngang em với chị
Hóa ra diu dặt mẹ cùng con*

*Dòng sông Bến Nghé, dòng sông Hát
Lưu xú lưu phương tiếng để còn.*

Thời đệ nhứt công hòa cho đúc tượng Hai Bà Trưng quá đúng, Mê Linh là nhà của Hai Bà Trưng chứ ở đâu.

Ai dè sau cuộc đảo chánh 1/11/1963 người ta nói tượng Hai Bà Trưng giống má con bà Trần Lệ Xuân nên giựt sập tượng. Năm 1967, khi chánh quyền quân nhân của ông thiếu tướng Nguyễn Cao Kỳ sửa soạn trao quyền lại cho dân sự thì ông Kỳ giao bên hải quân đúc một bức tượng Trần Hưng Đạo đặt lên ngay bệ tượng của Hai Bà Trưng khi xưa. Thiệt là hết nói, chánh nhưn quân tử, nam nhi như Thánh Trần mà dám chiếm nhà của hai chị em đàn bà quần hồng Trưng thị sao? Nói giống bà Trần Lệ Xuân thì làm tượng Hai Bà Trưng khác trả về nơi cũ chứ sao lưu đây Hai Bà Trưng mút mùa lệ thủy vậy? Đáng lẽ Trần Hưng Đạo nên đứng trước bùng binh chợ Bến Thành vì ở đó có đại lộ mang tên ông, nhưng ở đây ông Nguyễn Cao Kỳ lại dựng tượng Trần Nguyên Hãn, trong khi đường Trần Nguyên Hãn nằm tuốt luốt bên Xóm Củi quận 8. Còn đường Phan Đình Phùng ở quận 3 thì tượng nhét xuống bưu điện Chợ

Lớn, tượng Lê Lợi nằm ở Cây Gõ quận 6 còn đường nằm ở quận 1.

Lắm lúc chạy ngang khu công trường Mê Linh thấy bức tượng hùng dũng chỉ tay mà cứ bụm miệng cười "Thánh Trần" hoài vì chuyện tẻo ngoe này. Chắc "Thánh Trần" đứng đó cũng xâm mình, nhột nách dữ lắm. VNCH cũng có nhiều người khùng chớ bộ!

Nguyễn Gia Việt